



Strateški načrt dostopnosti

MESTNE OBČINE LJUBLJANA

2024



Mestna občina
Ljubljana





Naročnik:

Mestna občina Ljubljana

Izdelovalec:

Zavod DOSTOP, Cesta 27. aprila 35, 1000 Ljubljana

Projekt:

Strateški načrt dostopnosti Mestne občine Ljubljana

Verzija:

SND-MOL-2024-01

Avtorici:

Andreja Albreht, univ. dipl. inž. kraj. arh.

Dr. Andreja Zapušek Černe, univ. dipl. inž. kraj. arh.

Vsebina

0	UVOD.....	5
0.1	ZAKONSKA PODLAGA.....	5
0.2	NAMEN IN CILJI SND MOL.....	5
0.3	POSVETOVALNA SKUPINA.....	7
0.4	DELI SND MOL.....	7
0.5	REALIZACIJA SND MOL.....	8
0.5.1	Obveznost uporabe SND MOL pri urejanju zunanjih površin.....	8
0.5.2	Podporne aktivnosti za ustrezno realizacijo SND MOL.....	8
0.5.3	Finančna sredstva za realizacijo SND MOL.....	9
0.5.4	Posvetovalna skupina v zvezi z izvajanjem načrta.....	9
0.5.5	SND MOL v povezavi z Načrtom ukrepov Ljubljana. Dostopna vsem. 2021–2025.....	10
0.5.6	Posodabljanje SND MOL in povezava z drugimi strateškimi dokumenti MOL.....	11
1	KATEGORIJE DOSTOPNOSTI.....	13
1.1	OSNOVNA STOPNJA DOSTOPNOSTI.....	13
1.2	VIŠJA STOPNJA DOSTOPNOSTI.....	13
1.2.1	Objekti in območja, do katerih je treba zagotoviti prostorsko dostopnost.....	15
1.2.2	Posebni objekti in območja z alternativno možnostjo dostopa.....	15
1.2.3	Dostopne poti 1. reda.....	15
1.2.4	Dostopne poti 2. reda.....	15
1.2.5	Dostopne poti 3. reda.....	15
1.2.6	Območja izdelave celovitega podrobnejšega načrta dostopnosti.....	15
1.2.7	Predlogi za prednostno ureditev površin za pešce.....	16
1.2.8	Območje mestnega središča.....	16
2	NAVODILA ZA UPORABO SND.....	17
2.1	NAVODILA ZA PROJEKTANTE.....	17
2.1.1	Načrtovanje prenov, novogradenj in vzdrževalnih del/zunanje površine.....	17
2.1.2	Načrtovanje prenov, novogradenj in vzdrževalnih del/stavbe v javni rabi.....	17
2.2	NAVODILA ZA ZAPOSLENE V OBČINSKI UPRAVI.....	18
2.2.1	Načrtovanje in izvedba del – zunanje površine.....	18
2.2.2	Načrtovanje in izvedba del – stavbe v javni rabi.....	18
2.2.3	Izdajanje soglasij pri projektih drugih investitorjev.....	19
2.2.4	Spreminjanje lokacij avtobusnih postajališč, dodajanje novih postajališč.....	19



2.2.5 Spreminjanje prometnih ureditev	19
2.2.6 Izdajanje soglasij v zvezi z uporabo javnega prostora	19
2.2.7 Vzdrževanje javnih površin	20
2.3 NAVODILA ZA MESTNO REDARSTVO IN INŠPEKTORAT MOL.....	21



0 UVOD

0.1 ZAKONSKA PODLAGA

Strateški načrt dostopnosti Mestne občine Ljubljana (v nadaljevanju: SND MOL) je dokument, ki določa smernice v skladu z 32. členom *Gradbenega zakona* (Uradni list RS, št. [199/21](#), [105/22](#) – ZZNŠPP in [133/23](#)). *Gradbeni zakon* (v nadaljevanju: GZ-1) v tem členu določa, da lahko občine v dogovoru z reprezentativnimi invalidskimi organizacijami s strateškim načrtom dostopnosti določijo stopnjo prilagojenosti zunanjih javnih površin, ne glede na zahteve o opremljenosti javnih površin določenih s tem zakonom.

S tem načrtom se določi, katere povezave na zunanjih javnih površinah so v občini zelo pomembne za enakovreden dostop do javnih storitev in objektov in jih je zato treba z vidika dostopnosti obravnavati celoviteje. Pri tem gre tako za dosledno upoštevanje vidika dostopnosti v fazi projektiranja kot tudi za zagotavljanje strokovnega nadzora nad izvedbo in intenzivnejše odpravljanje ovir prek služb za vzdrževanje, Mestnega redarstva MOL in Inšpektorata MOL.

V praksi to pomeni predvsem zmanjšanje obveznosti za občino v zvezi z zagotavljanjem sklenjenega taktilnega vodilnega sistema za slepe in slabovidne (v nadaljevanju: TTVS), ki se po sprejemu tega načrta izvaja le na območjih višje stopnje dostopnosti. Občina se zaveže k celovitemu zagotavljanju dostopnosti za vse uporabnike s funkcionalnimi oviranostmi na območjih višje stopnje dostopnosti.

Mestna občina Ljubljana (v nadaljevanju: MOL) bo to zagotavljala s praksami, ki jih je v omejenem obsegu izvajala in preizkušala že v preteklih letih in so se izkazale za učinkovite – to so npr. pregledovanje projektov z vidika dostopnosti, nadzor nad izvedbo pri prenovah, izvajanje prilagoditev v okviru vzdrževalnih del, poostren nadzor mestnega redarstva (poostren nadzor mirujočega prometa, s poudarkom na parkiranju na parkirnih mestih, rezerviranih za vozila invalidov, dosledno sankcioniranje kršitev itd.), ozaveševalne akcije itd.

0.2 NAMEN IN CILJI SND MOL

Namen SND MOL je:

- da se vsem uporabnikom (ne glede na morebitno posameznikovo funkcionalno oviranost) čim prej omogoči čim boljši dostop do osnovnih javnih storitev,
- da se težave z dostopnostjo rešujejo sistematično in na strateški ravni, s čimer se bistveno izboljšajo rešitve v praksi,
- da se zbirajo povratne informacije uporabnikov in da se rešitve stalno nadgrajujejo ter dopolnjujejo z novimi spoznanji,
- da ima MOL pregled nad izvajanjem prilagoditev in njihovim vzdrževanjem ter jih izvaja predvsem tam, kjer so nujne in smiselne,

- da MOL z uresničevanjem SND daje dober zgled in s tem spodbudi k izvajanju tudi državne institucije in zasebne investitorje na območjih, ki niso v občinski lasti in upravljanju,
- da so lahko uporabniki z oviranostmi vključeni v proces sprejemanja odločitev v zvezi z dostopom do javnih storitev in lahko spodbujajo izvajanje dogovorjenih rešitev v praksi.

Pomembni cilji SND MOL so:

- MOL lahko uporabi ta načrt v skladu z 32. členom GZ-1 in s tem zniža stroške izvedbe ter omogoči kakovostnejše rešitve, prilagojene dejanskim potrebam občanov.
- Z vključitvijo načrta na prometni portal MOL [PROMinfo](#) postane dostopnost pomembna raven pri projektiranju zunanjih površin, navodila za projektiranje so jasnejša in dostopna vsem, s tem pa se izboljšajo rešitve v praksi in posredno za uporabnike tudi dostop do javnih storitev in objektov.
- Projektanti, ki projektirajo zunanje javne ureditve na zunanjih površinah MOL, dobijo v smernicah tega načrta jasna navodila glede projektiranja dostopnih javnih površin in ustrezno strokovno pomoč v primerih, ko je treba iskati kompromisne rešitve.
- Občina se zaveže, da bo v okviru vzdrževalnih del odstranjevala ovire, ki se zaznajo v pregledih izvedbe prenov in novogradenj, in izvrševala redni redarski in inšpekcijski nadzor v zvezi z zagotavljanjem dostopnosti.
- Občina se zaveže, da bo skrbela za ozaveščanje širše in strokovne javnosti na področju dostopnosti in na ta način spodbujala izvajanje ustreznih rešitev tudi na območjih, ki niso v njeni lasti in upravljanju.

0.3 POSVETOVALNA SKUPINA

Pri pripravi SND MOL sodelujejo člani *Sveta za odpravljanje arhitekturnih in komunikacijskih ovir Mestne občine Ljubljana* (v nadaljevanju: SOAKO MOL), ki vključuje predstavnike invalidskih organizacij in predstavnike mestne uprave MOL ter strokovne javnosti.

0.4 DELI SND MOL

SND MOL sestavljajo trije deli, ki se uporabljajo skupaj:

- SND MOL – besedilo,
- SND MOL – [grafična priloga](#) (ki je na portalu [PROMinfo](#)),
- Smernice za zagotavljanje dostopnosti zunanjih površin – priloga SND MOL.

Poleg tega se pri načrtovanju uporabljajo naslednji dokumenti:

- Standard SIST 1186 Talni taktilni vodilni sistem za slepe in slabovidne,
- Standard SIST ISO 21542 Dostopnost in uporabnost grajenega okolja in
- [Z belo palico po mestu](#) (brezplačni priročnik, razlaga SIST 1186) – elektronska oblika (ZDSSS, Zavod DOSTOP, 2016).

SND MOL je dokument, s katerim se določi stopnja prilagojenosti zunanjih javnih površin ne glede na zahteve o opremljenosti javnih površin, določenih z GZ-1. To pomeni, da se lahko pravila glede tega, kje so posamezne vrste taktilnih oznak in drugih prilagoditev obvezne, določijo drugače, vendar pa to ne vpliva na spreminjanje pravil načrtovanja in strukture ter

barv taktilnih oznak. Te morajo ustrezati standardu SIST 1186: 2016 oz. trenutno veljavni različici tega standarda (oz. standarda, ki bi ga v prihodnosti nadomestil). Zato v smernicah SND MOL ni podrobnejših skic v zvezi z detajli načrtovanja talnih taktilnih oznak, temveč so podane le obrazložitve posameznih dejanskih primerov na slikah.

0.5 REALIZACIJA SND MOL

V tem poglavju so opredeljene podrobnosti v zvezi z realizacijo SND MOL glede obveznosti uporabe načrta, podpornih aktivnosti, ki so bistvene za ustrezno realizacijo načrta, in glede povezav z drugimi aktivnostmi MOL na področju zagotavljanja dostopnosti.

0.5.1 OBVEZNOST UPORABE SND MOL PRI UREJANJU ZUNANJIH POVRŠIN

Mestni svet MOL sprejme dokument Strateški načrt dostopnosti MOL. **Uporaba SND MOL je v skladu z 32. členom GZ-1 in sprejetim občinskim sklepom obvezna pri urejanju zunanjih javnih površin v MOL.**

SND MOL je pripomoček za učinkovitejše projektiranje ustreznih dostopov na zunanjih površinah v občini in **se upošteva pri projektiranju vseh objektov v javni rabi ne glede na to, ali gre za parcele v zasebni ali javni lasti.** Investitorji so namreč dolžni zagotoviti neoviran dostop do objektov v javni rabi v skladu z zakonodajo na področju graditve in izenačevanja možnosti invalidov.

0.5.2 PODPORNE AKTIVNOSTI ZA USTREZNO REALIZACIJO SND MOL

Za doseganje ciljev SND MOL je **nujno izvajanje spodaj navedenih aktivnosti v vseh območjih višje stopnje dostopnosti**, pri čemer je zelo pomembno, da so o njih **ustrezno obveščeni vsi zaposleni v mestni upravi**, ki skrbijo za izvedbo projektov in aktivnosti na zunanjih površinah v javni rabi. Gre predvsem za izvedbo spodaj navedenih aktivnosti.

RECENZIJE PROJEKTOV Z VIDIKA DOSTOPNOSTI IN STROKOVNI NADZOR NAD IZVEDBO TTVS

SND MOL je temeljni dokument, ki vsebuje smernice brez izvedbenih detajlov. Pri načrtovanju in izvedbi talnega taktilnega vodilnega sistema za slepe in slabovidne so detajli zelo pomembni in med dobrimi in popolnoma neuporabnimi rešitvami so pogosto zelo majhne razlike. Zato so pomemben ukrep za zagotavljanje ustreznih rešitev pregledi projektne dokumentacije in nadzor nad izvedbo. Pogosto se po izvedenih pregledih tudi močno zmanjša količina taktilnih oznak, kar pomeni zmanjšanje stroškov pri izvedbi in vzdrževanju. Prav tako se pri pregledih projektov zelo pogosto ugotovijo (in odpravijo) težavne ovire za druge pešce z oviranostmi.

IZDELAVA LETNIH STROKOVNIH POROČIL O IZVAJANJU TTVS V MOL

V letnem strokovnem poročilu uporabniki z oviranostmi in svetovalci za dostopnost zabeležijo, katere rešitve, ki so bile izvedene v preteklem letu, so se izkazale za ustrezne in jih je smiselno uporabljati še naprej, katere pa so odsvetovane. V poročilu se opozori na pogoste napake pri projektiranju in izvedbi. Poudarek je na izvajanju TTVS, v poročila pa je vključen tudi pregled morebitnih drugih zaznanih ovir z vidika dostopnosti za uporabnike z drugimi oviranostmi. S poročilom se seznani SOAKO MOL, nato pa sledi predstavitev zaposlenim v mestni upravi, ki so zadolženi za projekte prenov in novogradenj na javnih površinah, ter projektantom, ki so

bili udeleženi pri preteklih projektih. Poročilo se uporabi tudi kot osnova za odpravljanje ovir v okviru vzdrževalnih del.

ODPRAVLJANJE OVIR V OKVIRU VZDRŽEVALNIH DEL

Na podlagi poročila se v okviru vzdrževalnih del vsako leto napiše program vzdrževanja in opravi popis ovir z vidika dostopnosti, ki bodo odpravljene v naslednjem letu glede na razpoložljiva sredstva. Gre predvsem za odpravljanje ovir, kot so popravki in dopolnitve v zvezi z izvedenim TTVS, ter odstranjevanje ovir za gibalno ovirane (npr. višinske ovire, robniki). Odstranjevanje ovir se izvaja tudi na podlagi neposrednih pobud občanov.

ODPRAVLJANJE OVIR V OKVIRU NADZORA MESTNEGA REDARSTVA IN INŠPEKTORATA

Službe za inšpekcijski nadzor in redarstvo izvajajo nadzor nad uporabo javnih površin (predvsem nad postavljanjem gostinskih vrtov, panojev in drugih predmetov na javno površino ter nad postavljanjem ovir na cesti) in območij ceste (predvsem zapore površin za pešce, potencialne nevarnosti na poteh) in nadzor nad mirujočim prometom (npr. nad rabo parkirnih mest, rezerviranih za vozila invalidov, nadzor kršenja določil parkiranja na pločnikih, na območjih za pešce, prehodih za pešce, dovozih in križiščih) ter ukrepajo ob ugotovljenih kršitvah skladno z zakonom in v okviru pooblastil s tega področja.

OZAVEŠČANJE DELEŽNIKOV, KI LAHKO VPLIVAJO NA IZBOLJŠANJE DOSTOPNOSTI

MOL izvaja ozaveščevalne in promocijske akcije ter strokovna izobraževanja, s katerimi:

- obvešča in motivira lastnike in najemnike objektov v območjih višje stopnje dostopnosti, da na svojih zemljiščih odstranjujejo ovire in pripomorejo k izboljšanju dostopnosti (npr. obrezovanje živih mej, ki segajo na pločnik),
- ozavešča druge uporabnike prostora (kolesarje, voznike itd.) o sobivanju s pešci, posebej ljudmi s funkcionalnimi oviranostmi, ter spodbuja razvoj prometne kulture (npr. ozaveščanje o nesprejemljivosti parkiranja na parkirnih mestih, rezerviranih za vozila invalidov),
- ozavešča zaposlene o njihovih nalogah pri zagotavljanju dostopnosti in jih seznaja z nalogami, ki sledijo iz strateškega načrta dostopnosti (nadzor nad izvedbo, mestno redarstvo, vzdrževanje).

0.5.3 FINANČNA SREDSTVA ZA REALIZACIJO SND MOL

Večina nalog iz SND MOL se izvaja v okviru sredstev posameznih nosilcev nalog, npr. obvezno upoštevanje smernic tega načrta znotraj investicijske dokumentacije prenov in novogradenj javnih objektov in zunanjih javnih površin, izvedba ozaveščevalnih akcij in drugih aktivnosti posameznih oddelkov mestne uprave, javnih služb in javnih podjetij (kot so akcije mestnega redarstva, aktivnosti za izboljšanje dostopnosti stanovanj v okviru Javnega stanovanjskega sklada MOL).

0.5.4 POSVETOVALNA SKUPINA V ZVEZI Z IZVAJANJEM NAČRTA

Posvetovalna skupina v zvezi z izvajanjem SND MOL s strani predstavnikov reprezentativnih invalidskih organizacij je SOAKO MOL.

SOAKO MOL v zvezi z realizacijo tega načrta opravlja naslednje naloge:

- spremljanje izvajanja SND MOL,
- sodelovanje v primerih, ko je potreben kompromis in zaradi različnih dejavnikov ni mogoče zagotoviti vseh ukrepov, ki so predvideni v območjih višje dostopnosti, ali so ti ukrepi drugačni, kot so bili predvideni v načrtu,
- svetovanje v primerih posameznih pobud občanov o nujnosti in smiselnosti določenih ukrepov.

Za izvajanje zavez iz SND MOL je SOAKO MOL kot posvetovalno telo pomemben predvsem v posebnih primerih, ko so zahteve v zvezi z zagotavljanjem dostopnosti v nasprotju z drugimi zahtevami (predvsem v območjih kulturne dediščine) oz. ko gre za določanje, ali je strošek za zagotavljanje dostopa nesorazmeren in zato morda neupravičen. Tako lahko SOAKO MOL pomaga z nasveti v zvezi s sprejemanjem morebitnih kompromisov in podaja mnenja o tem, kateri ukrepi so zelo pomembni in katere je mogoče opustiti, ter predlaga morebitne posebne rešitve, ki lahko zadostijo najpomembnejšim zahtevam z vidika uporabnikov. SOAKO MOL lahko za te primere določi kontaktno osebo, ki poskrbi za komunikacijo med člani sveta in posreduje mnenje projektantom. Tako se zagotovita hitro ukrepanje in tekoče delo.

Operativno vodi izvajanje strateškega načrta MOL Oddelek za gospodarske dejavnosti in promet (OGDP). V zvezi z realizacijo tega načrta opravlja naslednje osnovne naloge:

- zagotavlja preglede projektne dokumentacije z vidika dostopnosti in strokovni nadzor nad izvajanjem TTVS, in sicer za vse projekte, katerih investitor je MOL in ki se izvajajo v območjih višje stopnje dostopnosti na površinah v lastništvu MOL,
- enkrat letno zagotovi izdelavo letnega poročila o izvajanju TTVS,
- v okviru vzdrževalnih del na javnih površinah odpravlja ovire, ki so zaznane v letnih poročilih,
- sprejema pobude za vključitev dodatnih območij in objektov v višjo kategorijo dostopnosti in jih posreduje na SOAKO MOL v potrditev,
- opravi vnos novih (oz. spremenjenih) lokacij postajališč mestnega potniškega prometa v SND MOL,
- pridobiva strokovna mnenja v zvezi z dostopnostjo (npr. mnenja v zvezi s spremembami prometnih ureditev, lokacij avtobusnih postajališč itd.).

0.5.5 SND MOL V POVEZAVI Z NAČRTOM UKREPOV LJUBLJANA. DOSTOPNA VSEM. 2021–2025

Načrt ukrepov Ljubljana. Dostopna vsem. Za mesto, dostopno osebam z oviranostmi in starejšim, za obdobje od 2021 do 2025 (v nadaljevanju: Načrt Ljubljana. Dostopna vsem.), ki ga je Mestni svet MOL sprejel na svoji 28. seji dne 13. 12. 2021, je dokument MOL, v katerem so zbrane redne naloge, ki jih občina izvaja na področju dostopnosti, in ukrepi, ki jih bo MOL izvedel v predvidenem obdobju. Gre za ukrepe, ki sledijo že uveljavljenim praksam MOL v preteklem obdobju – od leta 2008 v sklopu akcijskih načrtov Ljubljana – občina po meri invalidov in od leta 2013 v sklopu akcijskih načrtov Starosti prijazna Ljubljana – vključujejo pa aktivnosti za izboljšanje dostopnosti javnega prostora in grajenega okolja, informacij ter

programov in storitev na področjih iz pristojnosti MOL, kar je pomembna podlaga in dopolnilo k ustreznemu in uspešnemu izvajanju SND MOL.

Izmed ukrepov, predvidenih v »Načrtu Ljubljana. Dostopna vsem.« so s SND MOL neposredno povezani predvsem redne aktivnosti in dodatni ukrepi pod rubriko CILJ 3: Zagotavljanje dostopnosti javnih (zelenih in prometnih) površin:

- Zagotavljanje dostopnosti za vse ter nameščanje talnih taktilnih oznak za slepe in slabovidne skladno s sprejetimi načrti in mnenjem stroke pri izvedbi novih investicij in projektov (celovitih) prenov javnih površin, kot so ceste, pločniki, mostovi, nadvozi in druge prometne površine. Pod tem ukrepom je združena tudi večina aktivnosti za realizacijo SND MOL, ki so navedene v poglavju 1.5.2. tega načrta.
- Izvajanje prilagoditev cestnoprometne signalizacije osebam z oviranostmi v skladu z ugotovitvami s terena, s pobudami občanov in občanov ter društev in ČS MOL.
- Označevanje novih parkirnih mest, rezerviranih za vozila invalidov na javnih površinah in parkiriščih P + R, ter reševanje prejetih predlogov za spremembo že obstoječih prometnih ureditev.
- Zagotavljanje in vzdrževanje dostopnosti javnih zelenih površin in javnih površin za pešce ter urbane opreme in naprav na teh površinah (klopi; otroška igrala tudi za otroke s posebnimi potrebami; naprave za ulično telesno vadbo in zunanje fitnes naprave, primerne tudi za osebe z oviranostmi in starejše ipd.).
- Nadzor nad uporabo javnih površin (predvsem nad postavljanjem gostinskih vrtov, panojev in drugih predmetov na javno površino ter nad postavljanjem ovir na cesti), nadzor pešcevih površin v območjih ceste in nadzor nad mirujočim prometom (tudi nad rabo parkirnih mest, rezerviranih za vozila invalidov, ter nad kršitvami določil parkiranja na pločnikih, območjih za pešce, prehodih za pešce, dovozih in križiščih) in ukrepanje ob ugotovljenih kršitvah skladno z zakonom in v okviru pooblastil s tega področja.
- Zagotavljanje najemnih vrtilčkov za gibalno ovirane (na voljo so visoke grede, poti do vrtilčkov so utrjene, zagotovljeni so primerni odmiki, urejena so ustrezna parkirna mesta ter izvedene klančine za dostop do vrtilčkov/gredic, družabnega prostora, sanitarij).

Posredno so s SND MOL povezani še drugi ukrepi iz »Načrta Ljubljana. Dostopna vsem.« v zvezi z zagotavljanjem dostopnosti objektov v javni rabi in prostorov MOL, zagotavljanjem vseh potrebnih (notranjih in zunanjih) kontrol ter z recenziranjem investicijskih projektov MOL in projektov JSS MOL, ozaveščanjem, zagotavljanjem možnosti neposredne komunikacije občanov z mestno upravo in županom MOL, z organiziranjem strokovnih seminarjev itd.

0.5.6 POSODABLJANJE SND MOL IN POVEZAVA Z DRUGIMI STRATEŠKIMI DOKUMENTI MOL

Občina sprejema neposredne pobude, predloge in pripombe invalidskih organizacij ter drugih zainteresiranih deležnikov glede uvrstitve morebitnih dodatnih tras v višjo kategorijo dostopnosti. Občina pobude sprejema prek SOAKO MOL, oddelkov občinske uprave, spletnega portala Servis pobude meščanov in na mesečno organiziranih dnevih odprtih vrat pri županu. Če se ugotovi, da je na nekem delu treba zagotoviti višjo stopnjo dostopnosti (če se npr. zgradi

nov objekt, do katerega je dostop zelo pomemben, ali se izkaže, da so nekatere povezave za uporabnike zelo pomembne in z ukrepi iz osnovne stopnje dostopnosti ni mogoče zagotoviti samostojne uporabe), pobudo obravnava SOAKO MOL in tako pozneje po potrebi vključi še dodatna območja v višjo kategorijo dostopnosti v SND MOL.

Grafična priloga načrta se redno posodablja na portalu [PROMinfo](#). Smernice (tekstovni del) se revidirajo po petih letih z namenom, da se vnesejo nove rešitve, ki so bile opredeljene v letnih poročilih kot ustrezne, in morebitne spremembe v zakonodaji, ki lahko vplivajo na smernice.

Pri reviziji dokumenta *Celostna prometna strategija MOL* in pripravi drugih strateških dokumentov, ki se nanašajo na urejanje javnih površin, je nujno treba upoštevati SND MOL.

1 KATEGORIJE DOSTOPNOSTI

Območje MOL je z vidika dostopnosti razdeljeno na dve prostorski kategoriji, in sicer na:

- območja osnovne stopnje dostopnosti in
- območja višje stopnje dostopnosti.

Osnovna stopnja dostopnosti pomeni, da se pri novogradnjah, prenovah in vzdrževalnih delih zunanje javne površine urejajo tako, da se zagotovi osnovna dostopnost za širšo javnost (univerzalno načrtovanje brez ovir). **V območjih višje stopnje dostopnosti** je treba izpolnjevati dodatne zahteve. Te se nanašajo predvsem na zagotavljanje ustreznega vodenja slepih in slabovidnih, na njih pa se izvaja tudi intenzivnejše vzdrževanje (redni pregledi poti, popravila tlakov, odstranjevanje ovir, intenzivnejši nadzor mestnega redarstva itd.).

1.1 OSNOVNA STOPNJA DOSTOPNOSTI

V območjih osnovne stopnje dostopnosti se prostor za pešce načrtuje brez ovir, poskrbi pa se tudi za ustrezno urejanje avtobusnih postajališč, peš površin in prečkanj cest, tako da sta zagotovljena osnovna varnost in gibanje vseh udeležencev v prometu. Vendar pa v teh območjih ni treba zagotavljati sklenjenega taktilnega vodenja uporabnikov z okvarami vida.

V osnovno stopnjo dostopnosti sodijo vsa območja, ki v grafični predstavitvi na [PROMinfo](#) niso označena kot višja stopnja dostopnosti, torej vsa območja, ki nimajo posebnega statusa in so neoznačena.

V območjih osnovne stopnje dostopnosti se pri načrtovanju in izvedbi upošteva *Priloga SND MOL Smernice za načrtovanje javnih površin* (v nadaljevanju: Priloga), in sicer poglavje 1 *Splošne smernice* ter vsi deli poglavja 2 *Talni taktilni vodilni sistem*, razen poglavji 2.4.2 in 2.4.3.

1.2 VIŠJA STOPNJA DOSTOPNOSTI

Poti višje stopnje dostopnosti morajo ustrezati višjim standardom, kar pomeni, da morajo biti popolnoma dostopne vsem uporabnikom ter tudi dobro vzdrževane, tako da lahko vsakdo, ne glede na svojo morebitno oviranost, po teh poteh brez težav prispe do zelenega cilja. Poti morajo biti zasnovane sklenjeno/zvezno, saj lahko prekinitev poti močno poslabšajo možnost prostorske orientacije za ljudi z okvarami vida.

Izhodišče za oblikovanje mreže dostopnih poti je seznam javnih ustanov, ki ponujajo storitve, namenjene javnosti, zato je samostojni dostop do njih zelo pomemben. Za samostojni dostop do ustanov sta pomembni tako **bližina avtobusnih postajališč mestnega potniškega prometa** kot tudi **možnost dostopa do ustanov iz smeri glavne avtobusne in železniške postaje**.

V grafični predstavitvi so z barvnimi linijami označeni poteki dostopnih poti, ki omogočajo dostop do pomembnejših ustanov (objekti in območja, do katerih je treba zagotoviti prostorsko dostopnost – vijolične točke) in se hkrati navezujejo na postaje javnega potniškega prometa. Označena pa so še posebna območja in lokacije, kjer je treba zagotoviti dostopnost.

Območja višje stopnje dostopnosti so razdeljena na več kategorij:

1. TOČKOVNI ELEMENTI

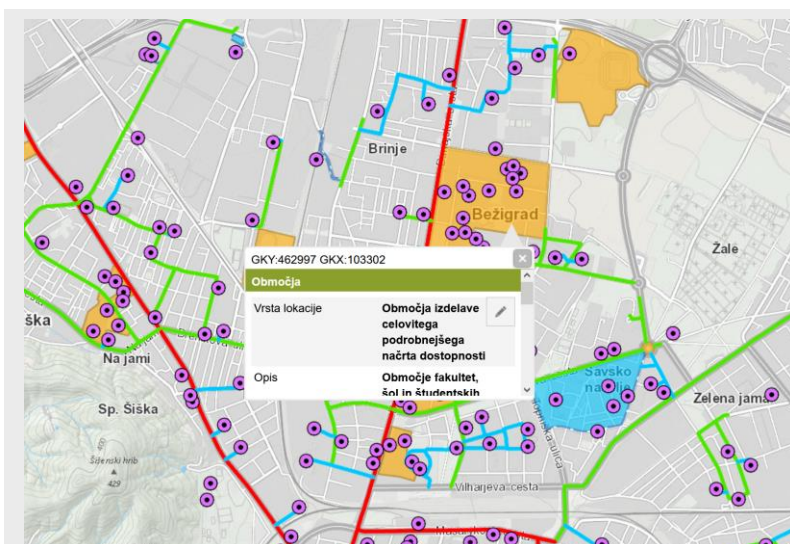
- objekti in območja, do katerih je treba zagotoviti prostorsko dostopnost – vijolične točke
- posebni objekti in območja z alternativno možnostjo dostopa – roza točke

2. LINIJSKI ELEMENTI

- dostopne poti 1. reda – rdeče linije,
- dostopne poti 2. reda – zelene linije,
- dostopne poti 3. reda – modre linije.

3. PLOSKOVNI ELEMENTI

- posebna območja, kjer je potrebna izdelava podrobnejšega načrta dostopnosti oz. imajo posebne zahteve – oranžno obarvano območje,
- predlogi za prednostno ureditev površin za pešce – modro obarvano območje.



Slika 1: Primer prikaza opisa dodatnih zahtev na grafični predstavitvi na portalu PROMinfo, ki se pojavijo ob kliku na označeno območje.

Dostopne poti 1. in 2. reda potekajo izključno po kategoriziranih cestah, medtem ko so druge kategorije vezane tudi na druge ceste in javne površine.

V območjih višje stopnje dostopnosti se pri načrtovanju in izvedbi upoštevajo vse smernice iz Priloge SND MOL. Poleg tega se upoštevajo tudi dodatne zahteve, ki so pri posameznih območjih napisane na portalu [PROMinfo](#) in niso posebej navedene v tem (besedilnem) delu načrta. Do njih se dostopa s klikom na označeno območje, napisane so pod rubriko *Opis* (glej Sliko 1).

1.2.1 OBJEKTI IN OBMOČJA, DO KATERIH JE TREBA ZAGOTOVITI PROSTORSKO DOSTOPNOST

To so objekti v javni rabi, ki so neposredno vključeni v mrežo dostopnih poti – do njih je zagotovljena možnost dostopa z uporabo javnega potniškega prometa.

1.2.2 POSEBNI OBJEKTI IN OBMOČJA Z ALTERNATIVNO MOŽNOSTJO DOSTOPA

To so objekti in območja, pomembna za javnost, do katerih ni mogoče zagotoviti dostopa z bližnjega avtobusnega postajališča. MOL bo za ljudi z oviranostmi v naslednjem obdobju preučil možnosti zagotavljanja dostopa do teh objektov z drugimi oblikami prevoza (npr. subvencioniran taksi prevoz, prevoz na klic itd.).

1.2.3 DOSTOPNE POTI 1. REDA

Dostopne poti 1. reda so predvsem **mestne vpadnice in pomembnejše ceste**. Gre za poti, kjer je zaradi številčnosti objektov v javni rabi, ki se pojavljajo ob njih, ter njihove pomembnosti za javnost zelo pomembno, da se zagotovi popolna dostopnost za vse. To pomeni, da se (poleg izvajanja vseh ukrepov, ki so nujni že v osnovni stopnji dostopnosti) tudi slepim in slabovidnim omogočijo neovirano gibanje in **možnost orientacije na obeh straneh ceste ter neovirana uporaba vseh prehodov za pešce**.

1.2.4 DOSTOPNE POTI 2. REDA

Na dostopnih poteh 2. reda (za razliko od poti 1. reda) sklenjenega TTVS ni treba zagotavljati na obeh straneh ceste, vendar pa mora biti TTVS načrtovan **vsaj po eni strani ceste**. Poteki poti 2. reda se vedno navezujejo na avtobusna postajališča (povezati je treba postajališča na obeh straneh ceste) in tudi v tem redu je treba zagotoviti sklenjeno taktilno vodenje čez vsa križišča in prehode za pešce.

1.2.5 DOSTOPNE POTI 3. REDA

Dostopne poti 3. reda so poti, ki se navezujejo na poti 1. in 2. reda in so pomembne zaradi dostopa do bližnjih javnih ustanov. Te poti neposredno ne povezujejo postajališč. Na teh poteh se taktilno vodenje izvaja tako, da se zagotovi dostop do evidentirane ustanove. Ker so te poti pogosto predvidene na površinah drugih lastnikov razen MOL (deljeno lastništvo, zasebni lastniki ipd.), pri teh poteh občina ne more zagotavljati dostopa v celoti, njena naloga pa je, da redno obvešča lastnike, naj tam ne nameščajo ovir, naj ustrezno vzdržujejo robove poti, opozarja jih na neustrezno parkiranje itd. Lastniki, ki obnavljajo površine na poteh 3. reda, morajo v skladu z GZ-1 zagotavljati dostopnost za vse, zato morajo v teh območjih upoštevati zahtevo za zagotavljanje sklenjenega TTVS tako, da je omogočen dostop do evidentirane ustanove.

1.2.6 OBMOČJA IZDELAVE CELOVITEGA PODROBNEJŠEGA NAČRTA DOSTOPNOSTI

Območja izdelave celovitega podrobnejšega načrta dostopnosti so tista območja, kjer je zaradi kompleksnosti programa oz. varstvenih režimov treba zanje izdelati načrt, v katerem se podrobneje določijo poteki dostopnih poti. Gre večinoma za programske zaključene celote (npr. univerzitetna, šolska, rekreacijska območja), vozlišča in območja zgoščenih dejavnosti

(centri četrtnih skupnosti), ki jih je smiselno kot taka obravnavati v celoti, ne pa vsakega objekta ločeno. Za vsako od teh območij so v portalu [PROMinfo](#) predpisane posebne smernice, ki jih je treba upoštevati pri načrtovanju znotraj območja.

1.2.7 PREDLOGI ZA PREDNOSTNO UREDITEV POVRŠIN ZA PEŠČE

Območja, ki so označena kot predlogi za ureditev površin za pešce, so območja, na katerih univerzalne dostopnosti ni mogoče zagotavljati z običajnimi ukrepi, saj ni zagotovljenih osnovnih pogojev za varno pot za pešce. Gre za območja, na katerih je zaradi bližin javnih ustanov ali dostopov do postajališč javnega potniškega prometa treba prednostno urediti varno pot za pešce ob upoštevanju načel univerzalne graditve. Ob ureditvi teh je treba določiti tudi poti, po katerih teče taktilno vodenje do opredeljenih stavb in območij v javni rabi.

1.2.8 OBMOČJE MESTNEGA SREDIŠČA

Območje mestnega središča je na grafični prilogi označeno s črtkano rdečo črto. Na tem območju zaradi kompleksnosti povezav, programov in varstvenih režimov (razen nekaterih izjem) kategorije dostopnih poti niso natančno opredeljene. MOL izvaja recenzije projektov z vidika dostopnosti in strokovni nadzor nad izvedbo, s čimer skrbi za zagotovitev ustreznega dostopa do vseh objektov, ki so navedeni na tem območju.

2 NAVODILA ZA UPORABO SND

V tem poglavju so predstavljeni način uporabe smernic za posamezne deležnike v procesu urejanja javnega odprtega prostora v MOL in postopki, ki jih je treba upoštevati.

2.1 NAVODILA ZA PROJEKTANTE

Vsi projektanti, ki načrtujejo objekte v javni rabi v Mestni občini Ljubljana, se pred načrtovanjem seznajajo z uporabo SND MOL.

2.1.1 NAČRTOVANJE PRENOV, NOVOGRADENJ IN VZDRŽEVALNIH DEL/ZUNANJE POVRŠINE

- Na portalu [PROMinfo](#) se preveri, v katero stopnjo dostopnosti sodi območje.
- V primeru osnovne stopnje dostopnosti se upoštevajo smernice za načrtovanje v območjih osnovne stopnje dostopnosti v Prilogi SND MOL (poglavje 1 *Splošne smernice* ter 2 *Talni taktilni vodilni sistem*, razen poglavji 2.4.2 in 2.4.3).
- V primeru višje stopnje dostopnosti se upoštevajo vse smernice za načrtovanje v območjih višje stopnje dostopnosti v Prilogi MOL SND, hkrati pa se na [PROMinfo](#) preveri, ali so za obravnavano območje zapisane dodatne zahteve, ki jih je treba upoštevati (pod rubriko *Opis*) in niso posebej navedene v besedilnem delu načrta oz. priloge.
- Če gre za gradnjo objekta, ki je pomemben za javnost, a ni bil evidentiran v SND MOL (npr. nov park, rekreacijsko območje), se dostopi za pešce povežejo na najbližjo dostopno pot višje kategorije oz. na najbližje postajališče javnega potniškega prometa (v primeru nejasnosti se je treba obrniti na MOL OGD).

2.1.2 NAČRTOVANJE PRENOV, NOVOGRADENJ IN VZDRŽEVALNIH DEL/STAVBE V JAVNI RABI

- Na portalu [PROMinfo](#) se preveri, v katero stopnjo dostopnosti sodi obravnavani objekt.
- Če gre za prenovo objekta, ki je že evidentiran v SND MOL, se dostopne poti do objekta načrtujejo tako, kot je predvideno v SND MOL.
- Če gre za objekt, kjer se predvideva dostop javnosti in objekt (še) ni evidentiran v SND MOL (npr. novogradnja oz. selitev na drugo lokacijo), je treba zunanjo ureditev projektirati tako, da se peš dostopi do objekta povežejo na najbližjo dostopno pot višje stopnje dostopnosti oz. na najbližje postajališče javnega potniškega prometa.

2.2 NAVODILA ZA ZAPOSLENE V OBČINSKI UPRAVI

Zaposleni v občinski upravi se seznani s SND MOL in njihovimi obveznostmi v zvezi z njim.

2.2.1 NAČRTOVANJE IN IZVEDBA DEL – ZUNANJE POVRŠINE

- Pred izdelavo projektne naloge/naročila se na portalu [PROMinfo](#) preveri, v katero stopnjo dostopnosti sodi območje.
- V projektni nalogi/naročilu se zapiše določilo, da je pri projektu obvezno treba upoštevati SND MOL.
- Pred naročilom se preveri stanje lastništva na robovih peš površin na obravnavanem območju. Na krajših odsekih poti višje stopnje dostopnosti potekajo namreč deli peš površin na parcelah, kjer gre za etažno lastništvo, ali na zasebnih parcelah. V teh primerih je zelo pomembno, da se razreši problem lastništva oz. pravice do izvajanja posegov (odkup zemljišč, služnost), saj je TTVS praviloma vezan na notranje robove pločnikov.¹
- V območjih višje stopnje dostopnosti se projekt posreduje v revizijo z vidika dostopnosti že v prvi fazi projekta ter nato v vseh fazah do izvedbe.
- Če gre za izgradnjo objekta, ki je pomemben za javnost, a še ni bil evidentiran v SND MOL (npr. nov park, rekreacijsko območje), se na OGDG poda pobuda za vnos objekta v SND MOL in določitev povezave v mrežo dostopnih poti.
- Pred komisijским pregledom izvedenih del se izvede strokovni pregled objekta z vidika dostopnosti in odpravijo vse napake, ki niso skladne s PZI.

2.2.2 NAČRTOVANJE IN IZVEDBA DEL – STAVBE V JAVNI RABI

- Pred izdelavo projektne naloge/naročila se na portalu [PROMinfo](#) preveri, v katero stopnjo dostopnosti sodi območje.
- V projektni nalogi se zapiše določilo, da je obvezno treba upoštevati SND MOL.
- Če gre za objekt, ki je evidentiran v SND MOL, se posreduje projekt v revizijo z vidika dostopnosti (že v prvi fazi projekta in potem v vseh naslednjih fazah).
- Če gre za izgradnjo objekta, ki je pomemben za javnost, a še ni bil evidentiran v SND MOL, se na OGDG poda pobuda za vnos objekta v SND MOL in določitev povezave v mrežo dostopnih poti.
- Pred komisijским pregledom izvedenih del se izvede strokovni pregled objekta z vidika dostopnosti in odpravijo vse napake, ki niso skladne s PZI.

¹ Če lastništvo ni urejeno, je ustrezno zagotavljanje sklenjenega vodenja zelo zahtevno, več stroškov nastane pri izvedbi, saj je treba predvideti daljše odseke vodilnih linij, zahtevnejše pa je tudi vzdrževanje.

2.2.3 IZDAJANJE SOGLASIJ PRI PROJEKTIH DRUGIH INVESTITORJEV

- Na portalu [PROMinfo](#) se preveri, v katero stopnjo dostopnosti sodi obravnavano območje.
- Projektanta se opozori na obveznost upoštevanja *Pravilnika o univerzalni graditvi in uporabi objektov* ter SND MOL.
- Če gre za objekt, ki je pomemben za javnost, a ni bil evidentiran v SND MOL, se posreduje pobuda za vnos objekta v SND MOL.

2.2.4 SPREMINJANJE LOKACIJ AVTOBUSNIH POSTAJALIŠČ, DODAJANJE NOVIH POSTAJALIŠČ

- Na OGDG se posreduje pobuda za vnos novih lokacij v SND MOL in izdajo strokovnega mnenja glede primernosti novih lokacij z vidika mreže dostopnih poti.

2.2.5 SPREMINJANJE PROMETNIH UREDITEV

- Pred spremembo prometne ureditve se na portalu [PROMinfo](#) preveri, v katero stopnjo dostopnosti spada obravnavano območje.
- Če obravnavano območje spada v višjo stopnjo dostopnosti, se pred izvedbo pridobi strokovno mnenje in določijo morebitni dodatni pogoji v zvezi z zagotavljanjem univerzalne dostopnosti.
- Poskusne prometne ureditve naj se ne uvajajo na območjih višje kategorije dostopnosti. Le izjemoma, če je nujno, da se poskusna prometna ureditev izvede na območju višje stopnje dostopnosti, pa je treba pridobiti strokovno mnenje z vidika dostopnosti in morebitne pogoje glede posebnih zahtev pri uvajanju nove ureditve ter javnost in invalidske organizacije obvestiti o spremembi.

2.2.6 IZDAJANJE SOGLASIJ V ZVEZI Z UPORABO JAVNEGA PROSTORA

- Pred izdajo soglasja se na portalu [PROMinfo](#) preveri, v katero stopnjo dostopnosti spada obravnavano območje.
- V primeru višje stopnje dostopnosti se ob izdaji soglasja napišejo pogoji glede zagotavljanja dostopnosti v skladu s smernicami SND MOL (npr. določijo se odmiki opreme od TTVS in klančin, zagotavljanja vizualnih kontrastov na ograjah, ki preprečujejo prehod).
- Če gre za kratkotrajno zaporo oz. v primeru prireditve, kjer ni mogoče zagotavljati ustreznih odmkov in bodo dostopne poti prekinjene, je treba občane obvestiti po različnih kanalih, tudi prek vseh invalidskih organizacij.

- Pri izdajanju soglasij se napiše pogoj, da so tovrstne ograje označene z vizualnimi kontrasti. Ob postavitvi ograj je treba, kjer je to mogoče, jasno označiti tudi pot, na kateri je prehod dovoljen, in tja usmeriti pešce, sicer ograje ne služijo svojemu namenu in predstavljajo nevarnost za



Slika 2: Postavitev ograj za preprečevanje prehoda na pločniku med nekim dogodkom. Nekonstrastne ograje predstavljajo oviro za ljudi z okvarami vida.

pešce.

2.2.7 VZDRŽEVANJE JAVNIH POVRŠIN

- Pripravijo se smernice za vzdrževalce v območjih višje stopnje dostopnosti, ki so predstavljene tudi na usposabljanjih vzdrževalcev cest. Smernice se podajo predvsem v zvezi z:
 - zasaditvami ob robu poti (redno obrezovanje drevnine, košnja, urejanje zelenic ob poti, da se prepreči zatikanje palice),
 - vzdrževanjem površin za pešce (vključno z zimskim vzdrževanjem): popraviljanje poškodovanih tlakov in taktilnih oznak, nevarnih mest, odstranjevanje listja in drugih ovir, po koncu zimske sezone je priporočljivo opraviti pregled in čiščenje oznak, pri katerem se ugotovijo tudi morebitne poškodbe, nastale zaradi pluženja, in opredeli, na katerih lokacijah je treba oznake popraviti) ter s
 - postavljanjem opreme (ustrezni odmiki novopostavljenih količkov od taktilnih oznak itd.).

2.3 NAVODILA ZA MESTNO REDARSTVO IN INŠPEKTORAT MOL

Zaposleni na Mestnem redarstvu in Inšpektoratu MOL se seznani s SND MOL.

- Mestni redarji SND MOL uporabljajo tako, da skrbijo za pretočnost pešpoti s/z:
 - poostrenimi nadzori kršitev določil parkiranja na pločnikih, območjih za pešce, prehodih za pešce, na dovozih in križiščih ter še posebej parkirnih mestih, rezerviranih za vozila invalidov,
 - preventivnim delom (ozaveščanje in sodelovanje z invalidskimi organizacijami),
 - dodatno poostritvijo nadzora na poteh višje stopnje dostopnosti in avtobusnih postajališčih.
- Inšpektorji SND MOL uporabljajo tako, da svoj nadzor poostrijo na poteh višje stopnje dostopnosti in avtobusnih postajališčih. Pri tem se osredotočijo na to, da preverjajo pretočnost pešpoti z:
 - nadzori nad namestitvijo gostinskih vrtov in njihovim širjenjem izven določenih meja,
 - nadzori nad neprimernim postavljanjem opreme, kot so cvetlična korita, oglasne table, druga oprema na površinah za pešce,
 - nadzori nad območji, kjer se izvajajo dela in so površine za pešce deloma ali v celoti zaprte, ter z
 - odstranjevanjem ostalih ovir s površin za pešce (npr. zabojniki za odpadke, razraščena obcestna grmičevja).



Sliki 3: Pomen aktivnosti mestnega redarstva pri dostopnosti javnih površin. **1:** Mestni pločniki so bili leta 2006 (preden je mestno redarstvo začelo intenziven nadzor) v večini ulic mestnega središča pogosto popolnoma neprehodni. **2:** Leta 2023 so razmere za pešce bistveno izboljšane.



Sliki 5: Ovire, ki so posledica ravnanja drugih uporabnikov prostora. 1: Neprimerno parkirana kolesa na taktilnih oznakah in pločnikih postajajo ob povečevanju kolesarskega prometa vedno večji problem. 2: Gostinski vrtovi se pogosto širijo čez določen prostor in posegajo na taktilne oznake.



Sliki 4: Pred lokali in trgovinami so pogosto nameščene ovire, ki so namenjene oglaševanju ponudbe.



Mestna občina
Ljubljana

